

משקל [לקחת] את הגט, כל היבא דמשכחת ליה — שקליה מיניה [בכל מקום שתמצא את הבעל, קח ממנו את הגט].

ב-ס אולם, גיטא לא הוי [הגט לא יחול], שלא תהיה שלוחי לקבלת הגט, לזכות בו עבורי, עד דמטית [עד שתבא] למתא מחפיא.

שנינו במשנה: ורבי אלעזר אוסר את האשה מיד, משפירש ממנה השליח לאכול בתרומה, כיון שאולי מצא השליח את הבעל עם הגט במקום סמוך, וזכה בו כבר עבורה.

ומקשינן: פשיטא, שהיא אסורה מיד, לפי סברתו של רבי אליעזר, דהא [שהרי] כבר שנינו לעיל שרבי אליעזר סובר, שמראה מקום היא לו לשליח, ולא מקפדת שיקבלנו דווקא במקום מסויים, כיון שאינה בטוחה שהבעל יסכים למסור את הגט באותו מקום, וממילא מובן שנאסרת מייד בתרומה מחשש שכבר שנתגרשה, ומה צריך רבי אליעזר להשמיענו זאת?

ומתריצין: לא צריכא, המשנה הוצרכה להשמיענו שרבי אלעזר אוסר את האשה מיד משפירש ממנה השליח, באופן דאמרה ליה: זיל [לך] לצד מזרח, דאיתיה [שהבעל נמצא] במזרח.

וקא אזל [והלך] השליח לצד מערב, שבאופן זה יש חידוש נוסף בכך שאסורה מיד בתרומה, כי מהו דתימא, שהייתי אומר, אמנם סובר רבי אלעזר שאין האשה מקפדת שהשליח יקבל את הגט במקום מסוים, אבל מכל מקום לא תיאסר מיד בתרומה, כיון שבמערב הא ליתיה לבעל, ואין לחשוש שמא ימצא השליח את הבעל מיד בצאתו מן העיר, קא משמע לן המשנה שמכל מקום

אסורה בתרומה מיד לדעת רבי אלעזר, משום שחוששים דילמא בהדי דקאזיל [שמא בזמן שהלך השליח] למערב, הלך גם הבעל לשם, ומיגס גאים ביה [נפגע בן] בשליח, ויהב ליה גיטא [ונתן לו את הגט], והרי היא מגורשת.

שנינו בענין שליח ששינה מדברי המשלח: האומר לשלוחו: ערב לי "עירוב תחומין" לסוף אלפיים אמה של תחום בתמריב, כדי שאוכל לילך בשבת ממקום העירוב אלפים אמה נוספים.

ושינה השליח בשליחותו ועירב לו בגרזגרות.

או שאמר לו המשלח: ערב לי בגרזגרות — ועירב לו בתמריב.

תני בברייתא חדא: עירובו עירוב, ומועילה השליחות על אף ששינה מדברי המשלח.

ותניא אידך: אין עירובו עירוב! היות ושינה מדברי המשלח.

אם כן מצאנו סתירה בין הברייתות, האם השליחות חלה כאשר שינה מדברי המשלח או לא.

ומתריצין: אמר רבה, לא קשיא:

הא, ברייתא אחת היא כשיטת רבנן.

הא, וברייתא אחרת היא כשיטת רבי אלעזר.

הא הברייתא שאומרת אין עירובו עירוב, היא כשיטת רבנן, דאמרי לעיל שיש בשליחות האשה קפידא, ואף על פי

שהגירושין לא תלויים בה ולא איכפת לה, בכל זאת אומרים שהמשלח מקפיד שיעשה השליח בדיוק כדבריו, ואם שינה השליח, אינו שלוחו אם הוא משנה במשהו מדבריו.

הא הברייתא שאומרת שעירובו עירוב, היא כשיטת **רבי אלעזר**, **דאמר** אין האשה מקפדת שיעשה השליח בדיוק כדבריה, ורק **מראה מקום היא לו**, שבדבר שאין בו הפסד לא איכפת למשלח אם משנה השליח במקצת מדבריו, וגם בעירוב אם שינה השליח, היות ואין בו הפסד למשלח, מועילה שליחותו ועירובו עירוב.

ורב יוסף אמר: תירוץ אחר כדי לתרץ את הסתירה שבין שתי הברייתות:

הא והא — שתי הברייתות הן כשיטת **רבנן**.

ורבנן לא אמרו שהמשלח מקפיד אלא רק גבי אשה השולחת שליח לקבל את הגט ממקום פלוני, שנוח לה שילך השליח דווקא למקום שאמרה, ולא יזכה בגט עבורה במקום אחר, וכך יש לחק בין הברייתות:

כאן, הברייתא האומרת שעירובו עירוב אפילו כששינה מדברי המשלח, מדברת בעירב השליח מדבר אחר **שלו** — של המשלח, שאנו אומרים שאין המשלח מקפיד במה בדיוק יערבו לו.

כאן, הברייתא האומרת שאין עירובו עירוב, מדברת בעירב השליח **בשל הבירו** של המשלח, שאם חברו של המשלח נתן לו רשות לערב בשלו, ודאי שהמשלח מקפיד שיערב השליח ממה שאמר לו, שהרי לא

קיבל המשלח רשות אלא באותו דבר עצמו⁽¹¹⁾.

אמר ליה אביי לרב יוסף, לפי דבריך שהברייתא האומרת שאין עירובו עירוב, מדברת בעירב השליח בשל חבירו של המשלח, ושינה מדברי המשלח, הרי קשה:

ואלא הא דתניא: האומר לשלוחו "ערב לי [עשה את עירוב תחומין] במגדל", ועירב לו השליח בשובך [ומבינה הגמרא בהוה אמינא, שהשליחות היתה שיניח את העירוב במגדל, והשליח שינה והניחו בשובך].

או שאמר לו: ערב לי **בשובך**, ועירב לו **במגדל**.

דתניא חדא: עירובו עירוב,

ותניא אידך: אין עירובו עירוב.

התם, הרי שם לא תוכל לתרץ את החילוק שבין הברייתות כדבריך, שהברייתא האומרת שעירובו עירוב מדברת במניח את העירוב בשל המשלח, והברייתא האומרת שאין עירובו עירוב, מדברת באופן שמניח את העירוב בשל חברו של המשלח, שהרי **מאי "שלו" ו"של הבירו" איכא** שנוכל לומר שחברו מקפיד? וכי מקפיד חברו אם מניח את העירוב בשובך או במגדל?

ומתריצין: **התם נמי**, אין פירוש הברייתות, שכוונת המשלח שיניח את העירוב במגדל או בשובך. אלא פירוש הברייתות הוא שכוונת המשלח שיקח השליח פירות לעירוב, מפירות שיש לו במגדל או מפירות

11. כך פירש רש"י, ובאילת השחר מקשה שאם מדובר שקיבל רשות מחברו רק לערב בתמרים

כנימוס – כחוק, או **”עשו לה כראוי”** – כל הלשונות הללו, אין במשמעותן דווקא גירושין.

שהאומר **”פטרוה”** אפשר שכוונתו היא לפטור אותה מחובותיה. **”פרנסוה”** – לדאוג לפרנסתה. **”עשו לה כנימוס”** או **”עשו לה כראוי”** – לתת לה מזונות וכסות.

לפיכך **לא אמר כלום**, ואם כתבו גט ונתנו לה, הרי זה גט בטל.

גמרא:

תנו רבנן בכרייתא: האומר לשנים **שלחה** את אשתי, או שאמר **שבקוה**, או **תרכוה** – **הרי אלו יכתבו ויתנו** גט, לפי שלשונות אלו הן לשונות של גט (13).

”שלחה” – הוא לשון של **”ושלחה מביתו”** [דברים כד]. **”שבקוה”** – הוא לשון של **”אגרת שבוקין”**. **”תרכוה”** – הוא לשון של **”תירוכין”**, דהיינו **”גירושין”**.

אבל אם אמר לשנים: **פטרוה**, **פרנסוה**, **עשו לה כנימוס**, **עשו לה כראוי** – **לא אמר כלום**, שאין אלו בהכרח לשונות של גט.

ועוד **תניא** בענין זה: **רבי נתן אומר**: אם

שיש לו בשוכך, **כי איכא פירי דמגדל ואיכא פירי דשוכך**.

וכיון שכך, לא קשה מברייתות אלו על רב יוסף, שגם ברייתות אלו ניתן ליישבן לפי דברי רב יוסף, שהברייתא האומרת עירובו עירוב מדברת באופן שהפירות שלו ואינו מקפיד אם משנה השליח, ואילו הברייתא האומרת אין עירובו עירוב מדברת באופן שהפירות של חברו של המשלח, ולכן מקפיד שיקח דווקא ממקום מסוים שמשם הרשה לו חברו לקחת, ואם לקח השליח ממקום אחר – אינו עירוב.

מתניתין:

המשנה שלפנינו דנה באלו לשונות יכול הבעל לומר שיכתבו גט ויתנו לאשתו, ודבריו קיימים.

האומר לשנים: **כתבו גט ותנו לאשתי**, או שאמר: **גרשוה**, או שאמר: **כתבו איגרת** (12) ותנו לה – הרי אלו יכתבו את הגט ויחתמו עליו **ויתנו** לאשתו, שכל לשונות אלו, לשון גירושין הם, ואף הלשון **”גרשוה”** כולל כתיבה ונתינה.

אבל אם אמר להם הבעל **”פטרוה”**, או שאמר להם **”פרנסוה”**, או שאמר **”עשו לה**

13. הראב”ד בהשגות לרי”ף כתב שמדובר באופן שדיבר עמה תחילה על עסקי גירושיה, אבל אם לא דיבר עמה, אין אנו יודעים שכוונתו לשם גירושין. אבל הביאור להרמב”ם [גירושין ב, י] כתב שמדובר גם באופן שלא דיבר עמה תחילה על עסקי גירושין.

ועירב בגרוגרות אם כן הוי גזל, ויהיה פסול לעירוב גם למאן דאמר שאין המשלח מקפיד. וכבר הרגיש בזה המאירי וכתב שמשמע מכאן שהמערב בגזל, עירובו עירוב.

12. הגט נקרא **”אגרת שבוקין”**, כמו שכתוב בנוסח הגט.

אמר לשנים: **פטרוה** את אשתי — **דבריו** קיימין, וצריכים לתת לה גט, שלשון צוואה הוא, כמו "שלחוה", והוא לשון גט פטורין.

אבל אם אמר: **פיטרוה** — **לא אמר כלום**, כיון שהוא מלשון פטור וחובה, ואולי כוונתו להקל מעליה חובות שחייבת.

אמר רבא: רבי נתן דבבלאה [שבבלין] הוא, ולכן דייק לחלק בין לשון **פיטרוה** ללשון **פטרוה**, שבבבל, פעמים שמדברים בלשון ארמי, ופעמים בלשון עברי, לכן כשאמר "פטרוה" אנו אומרים שלשון גט פטורין הוא שהדגיש, ודיבר בלשון ארמי, וכשאמר "פיטרוה" אנו אומרים שדיבר בלשון עברי, והתכוון ללשון פטור וחובה.

מה שאין כן **תנא דידן** שלעיל **דבר** [שבין] **ארץ ישראל הוא**, וכל דיבורו הוא רק בלשון עברי, **לא דייק** ולא חילק בין לשון "פטרוה" לבין לשון "פיטרוה", שבשני הלשונות לא התכוון לגט פטורין, ש"פיטורין" הוא לשון ארמי והוא תרגום של שילוח.

איבעיא להו: אם אמר בלשון: **הוציאנה**, **מהו?** האם אומרים שנקט את לשון הפסוק "ויצאה מביתו" [דברים כד] או שמא אין משמעות הדברים ללשון הפסוק, שהרי לא כתוב "והוציאנה מביתו" אלא כתוב "ויצאה" היא מעצמה.

וכן אם אמר: **עזובה**, **מהו?** האם לשון "איגרת שבוקין" הוא, או שמא כיון שלא כותבים לשון עזיבה בגט, אין זה לשון של גט.

וכן אם אמר: **התירוה**, **מהו?** האם לשון "מותרת לכל אדם" הוא, או שמא לשון "התרת נדרים" או "התרת חגורה" הוא.

וכן: **הניחה**, **מהו?** **הועילו לה**, **מהו?** **עשו לה כדת, מהו?**

תפשוט מברייתא מיהא [לכל הפחות] **הדא**, מן הלשונות הללו,

דתניא: אם אמר בלשון: **עשו לה כדת, עשו לה כנימום, עשו לה כראוי** — **לא אמר כלום**, ואין זה גט. משמע שלשון "עשו לה כדת" אינה הוראה ברורה לגירושין.

מתניתין:

בראשונה היו אומרים חכמים:

היוצא בקולר, שמוליכים אותו בשלשלאות על מנת להוציאו להורג בדין המלכות,

ואמר לשניים: כתבו גט לאשתי, אף על פי שלא פירש ואמר "תנו", **הרי אלו יכתבו ויתנו**, שודאי נתכוון שיתנו לה את הגט, אלא מתוך שהיה בהול לא סיים את דבריו.

חזרו חכמים **לומר:** **אף המפרש** [המפליג] בים, **והיוצא בשיירא** לדרך רחוקה שיש בו סכנת דרכים, ואמר "כתבו גט לאשתי" כוונתו שיכתבו ויתנו.

רבי שמעון שזורי אומר: אף חולה **המפוכן**⁽¹⁴⁾, אם אמר בלשון זו — הרי אלו יכתבו ויתנו.

רש"י. אבל הרמב"ם [גירושין ב, יב] כתב שרק חולה מסוכן שנפל עליו החולי פתאום, שהוא

14. המאירי מפרש שכל חולה בחזקת סכנה הוא. וכן פירשו התוס' יום טוב והפני יהושע בדעת

גמרא:

מעשה: באדם ששמו **גניבא**, שיוצא להורג בקולר הרה [היה],

כי הוה קא נפיק [כשהיה יוצא] להורג אמר לאנשים שהיו שם, בתורת צוואה: **הבו [תנו] ארבע מאה זוזי לרבי אבינא**, מחמרא [מהיין] דנחר [של נחר] ששמו **פניא** שיש לי.

אמר רבי זירא: דרא, ישא, רבי אבינא לסילתיה [את סלו על כתפן] למזונותיו להוצאת הדרך, ואזל לגבי דרב הונא רביה [ויילך אל רב הונא, רבן], כי על פיו ושמועותיו יזכה במתנה שצווה לו גניבא בלא קנין.

דאמר רב הונא לקמן בפרק הבא: גיטו של שכיב מרע [חולה שעומד למות] דינו כמתנתו של השכיב מרע,

מה מתנתו של השכיב מרע, אם עמד מחוליו — חוזר בו ממתנתו,

אף גיטו של השכיב מרע, אם עמד מחוליו — חוזר בו מהגט.

ומהשוואה זו, לומדים גם להשוות מתנה לגט:

מה גיטו של שכיב מרע, אף על גב דלא

פריש, כיון דאמר "כתבו" אף על גב דלא אמר "תנו" — נותנים את הגט לאשה, וכפי ששנינו במשנתנו לגבי יוצא להורג ולגבי חולה מסוכן שנוטה למות,

אף מתנתו של השכיב מרע, דינו כן. כיון דאמר "תנו" — אף על גב דעדיין לא קנו מיניה [לא זכו מהשכיב מרע] במתנה עבור המקבל — הרי המקבל זוכה במתנה בלא קנין.

ואם כן יכול רבי אבינא להסתמך על ההשוואה בין גט למתנה, ולקבל את המתנה.

מתקיף לה רבי אבא: אי [אם] כך אתה אומר, הרי אפשר להמשיך ולהשוות גט למתנה, ולומר גם: מה מתנה ישנה לאחר מיתה, אף גט ישנו לאחר מיתה! ומדוע אתה סובר שלא מועיל שיחול הגט לאחר מיתתו.

ותמהינן על אתקפתיה דרבי אבא: הכי השתא? וכי רוצה רבי אבא להשוות גט למתנה שיועיל לאחר מיתה?

והרי אי אפשר לומר כן, משום שבשלמא מתנה איתה [ישנה] לאחר מיתה — ששייך מתנה לאחר מיתה אפילו במתנת בריא, וכגון שנתן קרקע במתנה גוף מהיום ופירות לאחר מיתה, וכיון שכן תיקנו חכמים במתנת שכיב מרע שיקנה לאחר מיתה⁽¹⁾.

פתאום מחלה מסוכנת, גם רבנן מודו, שהרי לא גרע ממפרש ויוצא בשיירה.

1. ריטב"א כת"י. [ועיין עוד במהרש"ל ומהרש"א כיצד הם מבארים את הקושיא והתירוק בגמרא].

בהול ואימת מיתה עליו, והוי כמצוה מחמת מיתה.

וכתב הבית אהרן שרש"י מפרש חולה סתם, דהיינו כל שכיב מרע, ולא פירש כהרמב"ם שהיינו מי שנפלה עליו מחלה מסוכנת פתאום. משום שרש"י סובר שבחולה כזה שנפלה עליו